

Exam. Code : 103203

Subject Code : 1119

B.A./B.Sc. 3rd Semester

POLITICAL SCIENCE

(Indian Constitution)

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

Note :- Attempt any **ONE** question each from Section A, B, C and D. Each question is of 20 marks (Total 80 marks) and must be of 1000 words. Attempt **ALL** questions from Section E. Each question is of 2 marks (Total 20 marks) and must be of minimum 50 words.

SECTION—A

1. "The Constitution of a country seeks to establish its fundamentals or basic or apex organs of government and administration, describe their structure, composition, powers and principal functions, define the inter-relationship of these organs with one another, and regulate their relationship with the people, more particularly, the political relationship." Discuss the statement in relation to the making of India's Constitution.

OR

2. Discuss the Preamble of Indian Constitution.

SECTION—B

1. Discuss various Writs of Indian Constitution.

OR

2. Discuss fundamental duties mentioned in Indian Constitution.

SECTION—C

1. Discuss the composition of Indian Supreme Court. Critically highlight the role played by the apex court in bringing reforms in Indian Society.

OR

2. Critically discuss the position of Indian President.

SECTION—D

1. Critically discuss the role and powers of Chief Minister in India's Political System.

OR

2. Discuss the Governor's position in non-discretionary area.

SECTION—E

1. Equality before Law.
2. Concurrent List.
3. Socialistic Approach of Indian Preamble.
4. Right to Religion.
5. Composition of State Legislature.

6. Election of President.
7. Deputy Speaker.
8. Appointment of Governor.
9. Quasi-Federal System.
10. Writ of Habeas Corpus.

(Punjabi Version)

ਨੋਟ : ਭਾਗ ਓ, ਅ, ਏ ਅਤੇ ਸ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 20 ਅੰਕ ਹਨ (ਕੁਲ 80 ਅੰਕ) ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 1000 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ। ਭਾਗ ਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ (ਕੁਲ 20 ਅੰਕ) ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 50 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ।

ਭਾਗ—ਓ

1. ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਆਪਣੇ ਮੂਲਭੂਤ ਸਿਧਾਂਤ, ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਅੰਗ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਬਣਤਰ, ਰਚਨਾ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਅੰਤਰ-ਸੰਬੰਧ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੰਬੰਧ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

2. ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ਅ

1. ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਲੇਖਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

2. ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਰਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ਬ

1. ਭਾਰਤੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

2. ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ਸ

1. ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਤਾਕਤਾਂ ਤੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

2. ਗ਼ੈਰ-ਇਖਤਿਆਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਗਵਰਨਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ਹ

1. ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਨਤਾ
2. ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀ
3. ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਦਾ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ

4. परम दा अपिकाार
5. राज विकाान मंडल दी संरचना
6. रासटरपती दी चेह
7. डिपटी सपीकर
8. राजपाल दी निरुकीती
9. अरप-संधी पूहाली
10. हैबस कारपस (Habeas Corpus) दे लेख।

(Hindi Version)

नोट :— भाग क, ख, ग तथा घ प्रत्येक में से कोई एक-एक प्रश्न करें। प्रत्येक प्रश्न के 20 अंक हैं (कुल 80 अंक) तथा प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 1000 शब्दों में दो। भाग ड के सभी प्रश्न करो। प्रत्येक प्रश्न के 2 अंक हैं (कुल 20 अंक) तथा प्रत्येक प्रश्न का उत्तर कम से कम 50 शब्दों में दें।

भाग—क

1. “किसी देश का संविधान अपने मूलभूत सिद्धांत या सरकार या प्रशासन के बुनियादी या शीर्ष अंग स्थापित करना चाहता है, उसकी संरचना, रचना, शक्तियों और प्रमुख कार्यों का वर्णन करता है, इन अंगों के एक दूसरे के साथ अंतर-संबंध परिभाषित करता है, और लोगों के साथ उनके रिश्ते को नियंत्रित करता है, विशेष रूप से, राजनीतिक संबंध।” भारत के संविधान के निर्माण के संबंध में ब्यान पर चर्चा करें।

अथवा

2. भारतीय संविधान की प्रस्तावना पर चर्चा करें।

भाग—ख

1. भारतीय संविधान के विभिन्न लेखों पर चर्चा करें।

अथवा

2. भारतीय संविधान में वर्णित मौलिक कर्तव्यों पर चर्चा करें।

भाग—ग

1. भारतीय सर्वोच्च न्यायालय की संरचना पर चर्चा करें। भारतीय समाज में सुधार लाने में शीर्ष न्यायालय द्वारा निभाई गई भूमिका को आलोचनात्मक रूप से उजागर करें।

अथवा

2. भारतीय राष्ट्रपति की स्थिति पर आलोचनात्मक चर्चा करें।

भाग—घ

1. भारत की राजनीतिक व्यवस्था में मुख्यमंत्री की भूमिका और शक्तियों पर आलोचनात्मक चर्चा करें।

अथवा

2. गैर-विवेकपूर्ण क्षेत्र में राज्यपाल की स्थिति पर चर्चा करें।

भाग—ङ

1. कानून के समक्ष समानता
2. समवर्ती सूची
3. भारतीय प्रस्तावना का समाजवादी दृष्टिकोण

4. धर्म का अधिकार
5. राज्य विधानमंडल की संरचना
6. राष्ट्रपति का चुनाव
7. उप-सभापति
8. गवर्नर की नियुक्ति
9. अर्ध-संघीय प्रणाली
10. हेबस कॉर्पस (Habeas Corpus) के लेख।